

N:o 83.

Ank. till Riksd. kansli den 1 maj 1899, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående arrendefri upplåtelse till Jönköpings läns fångvårdsförening af förra militiebostället $\frac{1}{2}$ mantal Långanäs n:o 1 i nämnda län.

(I. A.)

Uti en till Riksdagen den 6 sistlidne mars aflåten, till statsutskottets förberedande behandling remitterad proposition (n:o 70) meddelas, hurusom förra barberarebostället $\frac{1}{2}$ mantal Långanäs n:o 1 Höreda i Höreda socken och Södra Vedbo härad af Jönköpings län vore genom boställs-direktionens vid Smålands husarregemente kontrakt den 5 augusti 1869 utarrenderadt på trettio års tid från midfastan 1870 och lemnade i årligt arrende 63 kubikfot spanmål, hälften råg och hälften korn, samt 1 centner smör, motsvarande i penningar för arrendeåret 1897—1898 enligt den i kontraktet föreskrifna förvandlingsgrund 205 kronor 62 öre, äfvensom kontant 100 kronor, eller tillhopa 305 kronor 62 öre.

I en af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i nämnda län till Kongl. Maj:t insänd och till bifall förordad ansökning hade landshöfningen friherre Hj. Palmstierna, generalmajoren friherre A. M. Leuhusen, lands-

sekreteraren A. H. Bagge, borgmästaren W. Palmgren med flere, såsom styrelse för Jönköpings läns fångvårdsförening, anført, att föreningen, hvilken såsom mål för sin verksamhet uppställt, bland annat, att söka bereda vård om unga, vanartade personer, länge lifligt önskat att för vanartade barn inom länet upprätta en uppfostringsanstalt, att för åstadkommande af en dylik anstalt första vilkoret vore, att föreningen till sitt förfogande finge en landtgård, tillräckligt stor att bereda eleverna tillfälle till arbete i jordbruk och vid landthushållning bruklig hemslöjd samt på samma gång lemna afkastning i naturprodukter såsom bidrag till underhåll af anstaltens personal, men att föreningen med egna tillgångar, hvilka den 31 december 1896 uppgått till allenast 6,462 kronor 76 öre, icke förmådde inrätta och underhålla en dylik anstalt; och hade styrelsen med åberopande häraf anhållit, att förenämnda hemman måtte arrendefritt öfverlåtas till föreningens nyttjande, så länge en uppfostringsanstalt för vanartade barn der upprätthölles, hvarjemte föreningen hemställt, att från hemmanets skog, som för närvarande vore stäld under skogsstatens omedelbara vård och syntes böra under sådan vård förblifva, måtte medgifvas utsyning af virke till hemmanets hushöf och, på särskild framställning, till sådan nybyggnad, som pröfvades nödig.

Öfver berörda framställning hade domänstyrelsen den 18 mars 1898 afgifvit infordradt utlåtande; och hade styrelsen dervid, jemte andra handlingar, öfverlemnadt instrument öfver en år 1897 å hemmanet hållen arrende- och saluvärdering äfvensom ett af vederbörande öfverjägmästare i fråga om hemmanets skogsmark afgifvet yttrande.

Af nämnda handlingar inhemtades:

att hemmanet vore beläget 0,8 mil från Eksjö stad;

att hemmanet, hvarå finnes åbyggnader i väl underhållet skick med ett brandförsäkringsvärde af 7,000 kronor och hvartill hörde en areal af 148 hektar 99,3 ar, deraf 66,5 ar tomter och trädgård, 21 hektar 67,4 ar åker, 15 hektar 75,4 ar äng, 10 hektar hagmark, 73 hektar 69 ar skogsmark och 27 hektar 21 ar impediment eller impedimentartad mark, ansetts betinga ett arrendevärde af 350 kronor och ett saluvärde af 25,000 kronor, hvari inberäknats det af vederbörande revirförvaltare till 19,000 kronor uppskattade värdet å hemmanets skog och skogsmark;

att någon särskild anledning till hemmanets bibehållande i kronans ego ej ansetts föreligga;

att uppskattningsmännen, hvilka haft sig bekant, att Jönköpings läns fångvårdsförening ämnade göra framställning i ofvan omförmälda

syfte, såsom sin mening uttalat, att en uppfostringsanstalt för vanartade barn inom länet vore i hög grad af behovet påkallad, att hemmanet syntes för det ifrågavarande ändamålet i flera hänseenden synnerligen lämpligt, och att, då kronan fortfarande syntes bära disponera öfver hemmanets ganska värdefulla skog, uppoffringen från kronans sida kunde antagas blifva jämförelsevis ringa, på grund hvaraf uppskattningsmännen hemställt, att hemmanet med undantag af skogen måtte till fångvårdsföreningen afgiftsfritt upplåtas på de närmare vilkor och bestämmelser, Kongl. Maj:t kunde finna nödigt föreskrifva; samt

att öfverjägmästaren, som med hänsyn till nu gällande höga virkespris ansett den å hemmanet växande skogens värde å rot kunna med beräkning efter 5 kronor för kubikmeter gagnvirke och 1 krona 25 öre för kubikmeter vedvirke uppskattas till 22,250 kronor, förmått sig icke finna skäl föreligga att efter nu löpande arrendeperiodens slut använda hemmanet eller någon del deraf för skogsväsendets räkning, hvarjemte öfverjägmästaren ifrågasatt, huruvida ej, i händelse fångvårdsföreningens ansökning vunne bifall, lämpligast vore, att större delen af utmarken utbrötes och försåldes jemte den derå växande skogen.

För egen del hade domänstyrelsen anfört, att det ändamål, för hvilket ifrågavarande hemman vore af fångvårdsföreningen afsedt att användas eller beredande af vård och uppfostran åt vanartade barn inom det län, der hemmanet vore beläget, syntes styrelsen vara af den allmännyttiga beskaffenhet, att de personer, som sträfvade för ändamålets förverkligande, kunde hafva befogade anspråk att dervid vinna understöd af staten; och då hemmanet Långanäs, hvilket, styrelsen veterligt, icke vore för något särskildt statsändamål behöfligt, vid den hållna uppskattningen ej ansetts hafva högre arrendevärde än 350 kronor, kunde, om hemmanet, såsom i ansökningen ifrågasatts, finge arrendefritt disponeras af fångvårdsföreningen, den uppoffring, statsverket derigenom komme att vidkännas, ej anses vara af större betydighet och skulle säkerligen ej på långt när motsvara de bidrag, föreningen måste från andra håll förskaffa sig för den tillämnade anstaltens uppehållande.

I afseende å den till hemmanet hörande skogsmarken, som funnes särskildt upptagen å en af jägmästaren P. Ohlin vid skogsindelningens uppgörande år 1874 upprättad karta, hade domänstyrelsen anfört, att, derest föreningens ansökning, i hvad den anginge dispositionen af hemmanets öfriga egor, skulle bifallas och dessa således förblifva i kronans ego, om än ej under dess omedelbara förvaltning, det syntes styrelsen

ej vara lämpligt att, på sätt öfverjägmästaren ifrågasatt, fränsälja någon del af skogsmarken, hvarigenom dessutom åtskilliga olägenheter vid hemmanets användning i föreningens syfte kunde uppstå. Vid det förhållande, att i hemmanets närhet finnes tre ej obetydliga skogar, tillhörande före detta boställen, som lemnade mer än 500 kronor hvardera i årligt arrende, kunde någon afsevärd kostnad ej uppkomma för skötseln af ifrågavarande skog, om densamma bibehölles under skogsstatens vård och förvaltning, men i sådant fall borde skogsskötseln, för att lemna största möjliga behållning, bedrifvas efter i vanlig ordning upprättad indelningsplan. Då emellertid ifrågavarande skog ej vore af den omfattning, att med en rationel hushållning kunde förenas rätt för föreningen att tid efter annan till kvantiteter, som ej vid indelningsplanens upprättande kunde beräknas, erhålla utsyning för nya byggnader och deribland äfven sådana, hvarmed andra ändamål än jordbrukets kraf skulle tillgodoses, ansåge styrelsen, att föreningens rätt till skogsfångst från skogsmarken borde inskränkas till hvad som hittills ansetts erforderligt till husbehovets fyllande eller 65 kubikmeter årligen.

Med afseende å hvad i ärendet förekommit har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att medgifva,

att förra barberarebostället Långanäs n:o 1 finge vid utgången af nu löpande arrendeperiod den 14 mars 1900 disponeras på det sätt, att det till hemmanet hörande, å förenämnda af jägmästaren Ohlin upprättade karta upptagna skogsmarksområde ställes under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning, samt att hemmanet i öfrigt arrendefritt upplättes åt Jönköpings läns fångvårdsförening, att användas till en uppfostringsanstalt för vanartade barn, med iakttagande,

att fångvårdsföreningen vid tillträdet af den till föreningen upplätta delen af hemmanet inträdde i kronans skyldigheter och rättigheter gent emot den arrendator eller brukare, som vid samma tid afträdde hemmanet;

att föreningen skulle ega från den undantagna skogsmarken erhålla årlig utsyning af 65 kubikmeter virke till underhåll af de för jordbruket nödiga byggnader och till vedbrand;

att föreningen skulle ansvara för de hemmanet i dess helhet åliggande onera och utskylder;

att, derest Kongl. Maj:t framdeles skulle finna uppfostringsanstalten ej handhafvas på sådant sätt, att den uppfylde det med densamma åsyftade ändamål, eller att hemmanet vanhäfdades, föreningen skulle vara skyldig att efter uppsägning hemmanet å laga fardag till kronan

afträda utan rätt till ersättning för å hemmanet vidtagna förbättringar eller eljest derå nedlagda kostnader; samt

att, då af nämnda anledning eller i följd af föreningens upphörande eller annan orsak hemmanet till kronan återställes, detsamma skulle lemnas med för jordbruket behöfliga, i fullgodt stånd varande åbyggnader, med skyldighet för föreningen att enligt laga syns bestämmande ersätta de brister, som härutinnan och i fråga om hemmanets häfd kunde förefinnas.

Med afseende å det samhällsnyttiga ändamål, för hvilket Jönköpings läns fångvårdsförening verkar, och till hvars främjande ifrågavarande boställes inegor äro afsedda att användas, har utskottet icke haft något att erinra mot den föreslagna arrendefria upplåtelsen af bostället, helst inrättande af sådana uppfostringsanstalter, som bemälda förening har för afsigt att å berörda boställe anlägga, öfverensstämmer med det förslag angående minderåriga förbrytares behandling, som blifvit framlagdt af de för afgifvande af betänkande i detta ämne tillsatta komiterade.

Enligt hvad i den kongl. propositionen föreslagits, skulle det till hemmanet hörande skogsmarksområde från upplåtelsen undantagas och ställas under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning, dock skulle föreningen berättigas att erhålla årlig utsyning från skogsmarken af 65 kubikmeter virke.

Att skogsmarken, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, undantages från upplåtelsen, synes utskottet vara lämpligt. Men vid sådant förhållande har utskottet icke ansett giltig anledning förefinnas till det ifrågasatta medgifvandet för fångvårdsföreningen att derifrån erhålla virkesutsyning. Särskildt har utskottet velat erinra, att, derest från andra orter inom landet framställningar komma att göras om upplåtelse af kronoegendomar för samma ändamål som det nu ifrågavarande, det då vore att befara, att, om i detta fall virkesutsyning medgäfves, deraf skulle föranledas anspråk på enahanda förmån äfven vid andra sådana jordupplåtelser.

Bland de föreslagna villkoren för upplåtelsen förekommer, att hemmanet skall till kronan afträdas, derest Kongl. Maj:t skulle finna, att uppfostringsanstalten ej rätt handhafves, eller att hemmanet vanhäfdas. Då emellertid tillbörlig omtanke om det allmännas fördel synes böra föranleda dertill, att staten förbehåller sig att kunna återfå egendomen, om den skulle blifva behöflig för något annat ändamål än det ifråga-

varande, har utskottet ansett, att till förenämnda bestämmelse angående hemmanets afträdande bör göras ett tillägg i berörda syfte.

I öfrigt har utskottet, som föreställer sig, att Kongl. Maj:t kommer att på lämpligt sätt låta göra sig underrättad om uppfostringsanstaltens handhavande samt hemmanets skötsel och vård, icke haft något att erinra emot hvad Kongl. Maj:t beträffande förevarande upplåtelse föreslagit, hvadan utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver:

att förra barberarebostället Långanäs n:o 1 må vid utgången af nu löpande arrendeperiod den 14 mars 1900 disponeras på det sätt, att det till hemmanet hörande, å förenämnda af jägmästaren Ohlin upprättade karta upptagna skogsmarksområde ställes under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning, samt att hemmanet i öfrigt arrendefritt upplåtes åt Jönköpings läns fångvårdsförening, att användas till en uppfostringsanstalt för vanartade barn, med iakttagande;

att fångvårdsföreningen vid tillträdet af den till föreningen upplåtna delen af hemmanet inträder i kronans skyldigheter och rättigheter gent emot den arrendator eller brukare, som vid samma tid afträder hemmanet;

att föreningen skall ansvara för de hemmanet i dess helhet åliggande onera och utskylder;

att, derest Kongl. Maj:t framdeles skulle finna uppfostringsanstalten ej handhafvas på sådant sätt, att den uppfyller det med densamma åsyftade ändamål, eller att hemmanet vanhäfdas, eller att det erfordras för annat ändamål, föreningen skall vara skyldig att efter uppsägning hemmanet å laga fardag till kronan afträda utan rätt till ersättning för å hemmanet vidtagna förbättringar eller eljest derå nedlagda kostnader; samt

att, då af någon af nämnda anledningar eller i följd af föreningens upphörande eller annan orsak hemmanet till kronan återställs, detsamma skall

lemnas med för jordbruket behöfliga, i fullgodt stånd varande åbyggnader, med skyldighet för föreningen att enligt laga syns bestämmande ersätta de brister, som härutinnan och i fråga om hemmanets häfd kunna förefinnas.

Stockholm den 1 maj 1899.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservation

af herr *O. Erickson*, som ansett, att jemväl i utskottets förslag bort bland upplåtelsevilkoren i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag föreskrifvas, »att föreningen skall ega från den undantagna skogsmarken erhålla årlig utsyning af 65 kubikmeter virke till underhåll af de för jordbruket nödiga byggnader och till vedbrand.»
